

Direktoratet For Strålevern Og Atomsikkerhet
Postboks 329 Skøyen
0213 Oslo

Dato: 24.02.2026

Vår ref: 25/5044-13

Att:

Saksbehandler:

Kirsti Arvesen Nesheim,
95306975
kine@nome.kommune.no

Referater fra planressursgruppe Fensfeltet grønn mineralpark 05.12.25, 16.12.25 og 08.01.26

Nome kommune vurderer to alternative plasseringer av Fensfeltet mineralpark. Disse to alternativene er lagt fram for offentlig høring i perioden 29.08.-25.09.25. Det kom inn 244 innspill fra nærmere 300 innsendere. Kommunen behandlet innspillene, og kom fram til at noen tema måtte underøkes nærmere før saken kan sendes til politisk behandling. Disse temaene ble lagt fram for kommunestyret i orienteringssak 50/25:

- Alternative lokaliseringer i eller utenfor Nome kommune.
- Behov for areal til Grønn mineralpark
- Arealavgrensning for Nuke/Vindsås alternativet og sammenlignbare konsepter. Under dette punktet faller:
 - Deponi
 - Transport
- Frivillig vern
- Varslede innsigelser fra Statsforvalter og NVE

I behandlingen av saken har administrasjonen gjennomført en prosess med overordna myndigheter, selskapene og representanter for innbyggerne. Det ble avholdt følgende møter:

Tema: Alternative lokaliseringer i eller utenfor Nome kommune, behov for areal til Grønn mineralpark, arealavgrensninger og sammenlignbare plankonsepter, inkludert deponi- og transportløsninger.

Møter med selskapene som Nome kommune har samarbeidsavtale med, REN og Saga Rare Earths AS:

27.11.2025: Verksted plankonsept, premisser, deponiløsninger og transport.

04.12.2025: Verksted plankonsept, premisser, deponiløsninger og transport.

10.12.2025: Verksted, plankonsept og forslag til avgrensning for et plankonsept, på begge alternativer.

18.12.2025: Oppsummering, gjennomgang og revisjon av plankonsept og forslag til planavgrensninger etter tilbakemeldinger fra innbyggerpanel og planressursgruppa.

Selskapene deltok også på følgende møter med overordna myndigheter:

16.12.2025: Gjennomgang av innsigelsesgrunnlag med nye planavgrensninger med NVE og Statsforvalter.

Selskapene ble bedt om å sende inn følgende informasjon til frist:

24.11.2025: Dokumentasjon deponi. Oversikt transport.

07.01.2026: Oversikt over funksjoner i mineralnæring, overslag økonomiske konsekvenser, vurderinger av alternative lokaliseringer, anslåtte kostnader for transporttunnel og vurdering av transporttraseer.

12.01.2026: Etterarbeid og intern godkjenning av planavgrensninger.

Tema: Frivillig vern, varslede innsigelser fra Statsforvalter og NVE, alternative lokaliseringer i eller utenfor Nome kommune, behov for areal til Grønn mineralpark, arealavgrensninger og sammenlignbare plankonsepter, inkludert deponi- og transportløsninger.

Møter med overordnede myndigheter i «Planressursgruppa pilot Fensfeltet», bestående av Statsforvalter, Direktoratet for mineralforvaltning, Miljødirektoratet, DSA, DSB, NVE, Statens Vegvesen, Mattilsynet, Telemark fylkeskommune og Nome kommune:

05.12.25 Drøfte frivillig vern, alternative lokaliseringer og arealbehov (grønn mineralpark)

16.12.25 Vurdere transport, planavgrensning og plankonsept

08.12.26 Utredningsbehov ved nye planavgrensninger og evt nye lokaliteter utenfor

Tema: Alternative lokaliseringer i eller utenfor Nome kommune og arealavgrensninger.

Det ble avholdt to møter med «innbyggerpanel», bestående av 1 representant fra hver interessegruppe og lag/ forening som har sendt høringsinnspill. Disse møtene ble holdt:

04.12.2025: Kort gjennomgang av saken og deponiløsninger, spørsmål og innspill fra panelet.

11.12.2025: Gjennomgang av planavgrensning og plankonsept, spørsmål og innspill fra panelet.

Tema: Frivillig vern, deponi, transport og varslede innsigelser fra Statsforvalter og NVE.

Møter med Statsforvalter, Miljødirektoratet og NVE

24.11.2025: Gjennomgang av innsigelsesgrunnlag og vurdering av frivillig vern (NVE og Statsforvalter).

02.12.2025: Vurdering av forslag til deponiløsning (NVE og Miljødirektoratet).

16.12.2025: Gjennomgang av innsigelsesgrunnlag med nye planavgrensninger (NVE og Statsforvalter) med selskapene.

Møtene med planressursgruppa er referert under.

Referat fra møte i planressursgruppa 05.12.25

Deltakere:

1. Kirsti Arvesen Nesheim (Nome kommune)
2. Frid Elisabeth Berge (Nome kommune)
3. Marte Kristoffersen (Direktoratet for mineralforvaltning, DMF)
4. Lars Libach (Direktoratet for mineralforvaltning, DMF)
5. Espen Aas Tonning (Statens Vegvesen, SVV)
6. Carl Henrik Bjørseth (Statens vegvesen)
7. Hanna Fossen-Thaugland (Statsforvalteren)
8. Ragni Wiksten Sjørdahl (Mattilsynet)
9. Christoffer Strømberg (Direktoratet for sikkerhet og beredskap, DSB)
10. Dorte Henden Clark (Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet, DSA)
11. Arnliot Einride Strømseng (Norges vassdrags og energidirektorat, NVE)
12. Astrid Flatøy (Norges vassdrags og energidirektorat, NVE)
13. Kristine Gisholt (Telemark fylkeskommune)
14. Maria Ekman (Telemark fylkeskommune)

Godkjenning av referater fra tidligere møter i planressursgruppa

- Utsatt til neste møte.

Informasjon

- Ny i planressursgruppa er DSB. Nome kommune har hatt forberedende møte med DSB.
- Nome kommune orienterte om at kommunen i 2025 inngikk partnerskap med Telemark fylkeskommune og at dette nå er etablert med en koordinator som er ansatt i fylkeskommunen.
- Nome kommune orienterte om status i saksbehandlingen, samt de møtene som har vært avholdt så langt i prosessen med selskapene, innbyggerpanel, NVE, Miljødirektoratet og Statsforvalter.
- Nome kommune orienterte om status for pilotfabrikk og prøveuttak. DSA vurderer behovet for KU for sistnevnte, etter § 8 i KU-forskriften, 2.ledd.
- Frivillig vern er drøftet mellom kommunen, statsforvalter og miljødirektoratet. Kommunen er høringsinstans, men har ikke myndighet i frivillige vernesaker.

Gjennomgang av innsigelser og høringsinnspill

Telemark fylkeskommune: Telemark fylkeskommune varsler ikke innsigelse før planprosessen er etablert etter pbl, hvilket vil si at det ikke ble levert forhåndsvarsler om innsigelser fra fylkeskommunen i denne høringen. Mulige innsigelser kan gjelde kulturminner, vannforvaltning, klima og transport (avhenger av transport).

Statsforvalteren: Bærevann vil bli møtt med innsigelser som varslet i høringen, på naturverdier og verna vassdrag. Statsforvalter er positive til en optimalisering av Nuke/Vindsås.

NVE: Varslet innsigelse på Bærevann, hjemmel i vannressurslova, på bakgrunn av konflikt med naturmangfold og Bærevannet. NVE regner med at Nuke/Vindsås er mulig å tilpasse, forutsatt at verna vassdrag ikke blir berørt.

Statens vegvesen: I høringen har SVV pekt på behovet for mer informasjon om transport, samt for eventuelle utbedringer som bør innarbeides i plan. De ulempene som blir påført vegnettet må avbøtes.

DSB: DSB vurderer risiko og ikke konsekvenser. ROS viser at dette kan bli en storulykkevirksomhet, og anbefaler god planlegging for framtidig bruk av arealet rundt. Storulykkevirksomhet skal omgis av en hensynssone. Forskriften er rettet mot risiko for individuell tredjepersons dødsfall.

Drøfting arealavklaring – deponi og transport

Grovdeponi

- Grovmassedeponiene vil bestå av masser fra Fensfeltet. Hvis innholdet overskrider grensenivåene regnes massene som radioaktive. Det vil uansett stilles krav til virksomhetene om å forsøke å minimere avfallsmengden.
- Når man samler store mengder masser med høyere radioaktivitet regnes dette som menneskelig generert avfall. Man tar det ut av grunnen og det kan skape nye forurensningsrisiko.
- Kommunen forbereder dialog med DMF, DSA og Mdir om grovmassedeponiet når det foreligger mer informasjon.

Finmassedeponi

- Nome kommune jobber ut fra en forutsetning om at finmassedeponiet skal anlegges som tørrdeponi, som er best tilgjengelige teknologi og derfor oppfyller krav i ny minerallov. Planlegging og utforming av deponiet er viktig for å sikre best mulig resultat.
- Tørrdeponi har fordeler som også er sentrale for samfunnet.

Transport

- Selskapene mener at lastebiltransport er mest realistisk. De vurderer også frakt på transportbånd, både over kortere og lengre avstander, men dette er først aktuelt på sikt, på grunn av investeringskostnad. Transportbånd over lange avstander kan også være sårbart for vilde hendelser.
- Selskapene ser ikke for seg bruk av jernbane.
- For Bærevannalternativet er det mest naturlig å vurdere veg som transportstruktur.
- Selskapene har ikke helt avskrevet vannveien er ikke helt avskrevet, men antagelig i kombinasjon med tunnelen til Herøya. Denne løsningen krever ny infrastruktur. Siden Norsjø er drikkevann, kan ikke inngrep og tiltak gjøres uten videre.

Orientering og drøfting frivillig vern

Grunneiere i Bærevann har varslet at de vil tilby eiendommene for frivillig vern.

Orientering fra Statsforvalteren og Nome kommune:

- Kompensasjonen til vern kommer fra Statsbudsjettet, hvor det i Statsbudsjettet for 2026 er det satt av en ekstra milliard. Det er pågående saker og ventetid over hele landet, flere områder som er i prosess også i Telemark. Frivillig vern ligger derfor langt fram.
- Kommunen har ingen myndighet i saken, men vil være høringspart i en senere fase, før saken går til departementsvurdering. Kommunen kan derfor ikke stanse prosessen.

- Nome kommune har hatt møte med Mdir og Statsforvalter. Konklusjonen er at denne saken vil bli behandlet som alle andre saker. Det inkluderer en vurdering av om det er pågående arealkonflikter i området. Dermed vurderer kommunen at dette varselet ikke får konsekvenser for kommunens prosess.

Alternative lokaliseringer utenfor kommunen

Orientering fra Nome kommune og Statsforvalteren.

Ingen har myndighet til å pålegge andre kommuner å gjøre en slik vurdering.

- Uttalelse fra næringsministeren peker på Nome kommunes rolle i mineralstrategien, kommunens prosess, samt kommunens myndighet og ansvar etter plan og bygningsloven.
- Partnerskapet har sendt en politisk henvendelse til Statsforvalteren, som tar spørsmålet videre til departementsnivå. Henvendelsen med et utdypende notat er sendt fra Statsforvalteren til KDD, og det har vært uformelle samtaler om saken. Departementene som er involvert er minimum KDD og næringsdepartementet. Partnerskapet følger opp politisk.
- Selskapene peker på at avstanden mellom gruve og mineralpark er satt til 4-6 km av hensyn til økonomisk bærekraft, og de holder fast ved denne forutsetningen. Signalene fra en del av innbyggerpanelet er at de avviser 4 – 6 km som premiss.
- Loven stenger for bruk av Bærevann, og hvis Bærevann skal kunne velges må loven endres. Dette vil ta tid, derfor er dette alternativet i strid med prinsippet om rask behandling.
- Hvilke andre lokaliseringer er aktuelle? Bamble kommune har gitt en administrativ høringsuttalelse hvor de tilbyr bruk av Frier Vest, men dette er langt med tanke på frakt og transport. Uansett må andre områder også utredes, noe som også vil ta tid.
- Spørsmålet vil følge prosessen fram til det er avklart.

Arealbehov (grønn mineralpark)

Orientering fra Nome kommune.

- Kommunen har bedt selskapene om å utarbeide en liste over de funksjonene som må ligge i mineralparken, og hvilke som kan ligge utenfor, for å få oversikt over hva som er basisbehovet.
- Kommunen er innstilt på helhetlig planlegging og rullerer også kommuneplanen samtidig med Fensprosessen.
- Mineralpark er bestilling fra regjeringen. Å løfte ut det som gjør det til en mineralpark vil derfor bryte med bestillingen. Samtidig skal kommunen ikke regulere for mer enn det vi må. Dette er to hensyn som er i konflikt med hverandre. Samtidig er det to selskap som konkurrerer, og kommunen tar hensyn til dette i forbindelse med tilgang på areal. Dette er regulert i samarbeidsavtalen med selskapene.
- DMF har fått i oppdrag å undersøke teoretiske rammeverk for løsninger for mineralpark, og vise til eksempler på kommuner som har lyktes med dette.

Forankring i direktoratenes ledelse

Drøfting.

- Medlemmene i planressursgruppa har forankring i sin ledelse, og har nødvendig intern kommunikasjon.

- Saken reiser store og komplekse problemstillinger, også på nasjonalt strategisk og tverrfaglig nivå. Kommunen har sett et behov for å drøfte strategiske forhold i saken, og ønsker derfor å møte ledelsen i direktoratene for å vurdere hvordan vi skal løfte temaet nasjonalt.

Referat fra møte 16.12.25

Deltakere:

1. Kirsti Arvesen Nesheim (Nome kommune)
2. Frid Elisabeth Berge (Nome kommune)
3. Marte Kristoffersen (Direktoratet for mineralforvaltning, DMF)
4. Lars Libach (Direktoratet for mineralforvaltning, DMF)
5. Espen Aas Tønning (Statens Vegvesen, SVV)
6. Carl Henrik Bjørseth (Statens vegvesen)
7. Olav Malkomsen (Statsforvalteren)
8. Trond Reidar Bukholm (Mattilsynet)
9. Ragni Wiksten Sjørdahl (Mattilsynet)
10. Christoffer Strømberg (Direktoratet for sikkerhet og beredskap, DSB)
11. Arnliot Einride Strømseng (Norges vassdrags og energidirektorat, NVE)
12. Kristine Gisholt (Telemark fylkeskommune)
13. Hanne Birte Hulløen (Telemark fylkeskommune)
14. Maria Ekman (Telemark fylkeskommune)
15. Kari Kjøningsen (Miljødirektoratet)
16. Ralf Ehrlich (Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet, DSA)

Referater fra tidligere møter i planressursgruppa

- Godkjent med endringer

Kart over skisser til planavgrensninger

Kommunen la fram forslagene som er utarbeidet med selskapene.

Drøfting:

Transport

- Transport gir store konsekvenser for tiliggende områder, både i Nome kommune og nabokommuner.
- Tema som må vurderes under transport: Vegtraseer, tunneler, beredskapsveg, tilknytning til RV, trafikkbelastning med flere.
- Kommunen og overordna myndigheter må vurdere rett tidspunkt for å drøfte de ulike transporttemaene.

Beredskap

- Brannvesenet i Nome er ikke-kasernert. Dette er tilfredsstillende etter beredskapsforskriften. Nome er ikke dimensjonert for storindustri.
- Beredskap i Nome har godt samarbeid med nabokommuner.
- Den som introduserer en risiko til samfunnet er ansvarlig for å stille med ressurser, eventuelt løse dette gjennom en avtale med kommunen. Disse ressursene må være dimensjonert for å holde ut til brannvesenet kommer.

Bærevann-alternativet med ny avgrensning:

Infrastruktur:

- Det er ikke tilfredsstillende vann og avløp i nærheten av Bærevann. Det må derfor planlegges godt for å finne tilfredsstillende løsninger.

Avgrensninger og vurdering av innsigelsesgrunnlag ved ny avgrensning Bærevann:

- Området er i strid med naturmangfold i vannressursloven 5.5.
- Det nye området inneholder fortsatt store naturverdier. Det nye arealtillegget er ikke kartlagt.
- Selve Bærevann-området med sine verdier er fortsatt berørt.
- Isolert sett er det tatt ut et areal som er mye naturmangfold, men Værstad-området blir mer omsluttet av mineralpark. Skjerming med buffersoner er viktig, særlig mot naturreservatene.
- Det er gjennomført arkeologiske vurderinger, og funn kan gi føringer for videre planarbeid.

Deponi på Bærevann:

- To selskap som skal deponere, og de uttrykker ønske om adskilte deponi. Dette er krevende å forvalte, og det gir også høyere risikopotensial.
- Bærevann vil antagelig ikke tømmes fullstendig på grunn av grunnvann, siden Bærevannet antas å ligge på grunnvannsnivå.
- Selskapene ønsker å unngå damforskriften, fordi dette er krevende ift sikkerhet. Må dermed sørge for å unngå press på damvegger. Det er ikke planlagt oppdemming av Bærevann med våt dam.
- Bærevann er en vannforekomst, som ikke kan tillates forringet eller fjernet med det regelverket som foreligger.

Nuke-alternativet med ny avgrensning:

- Planressursgruppa mener at denne løsningen kan ha potensiale til å koble Lunde – Ulefoss sammen gjennom mineralparken, forutsatt at det finnes løsninger for samfunnskvaliteter som trafikkbelastning, boligområder (støy, støv), friluftsliv.
- NVE: Nukebekken blir berørt, kan være konsesjonspliktig. Dette krever ikke egen avklaring hvis planen ivaretar krava i vannressursloven, med avbøtende tiltak. Bekkene må avskjæres og ledes utenom, for å hindre at de går gjennom tørrstabeldeponiet. NVE vil nok ikke forvarsle en innsigelse men det avhenger av hvilke tekniske løsninger som velges.
- Statsforvalteren: Alternativet tar hensyn til verna vassdrag. Statsforvalteren peker på at det finnes også naturverdier av nasjonal interesse. Kommunen må gjennomføre NIN-kartlegging i arealet som ikke er utredet, samt i buffersoner. Statsforvalteren vurderer at dette er det mest positive når de to alternativene settes opp mot hverandre, og vil jobbe sammen med kommunen med gode løsninger som optimaliserer arealet.
- SVV: Vil kunne gi innsigelse hvis planene gir for store negative konsekvenser for trafiksikkerhet i boligområder.
- Mattilsynet: Trusler mot drikkevannskilden må unngås. Etterspør hvilke hensynssoner som gjelder rundt Norsjø.

Videre framdrift i planressursgruppa:

Kommunen kaller inn til eget møte med SVV og fylkeskommunen over nyttår for å drøfte transport og trafikk.

Referat fra møte 08.01.26

Deltakere:

1. Kirsti Arvesen Nesheim (Nome kommune)
2. Frid Elisabeth Berge (Nome kommune)
3. Marte Kristoffersen (Direktoratet for mineralforvaltning, DMF)
4. Lars Libach (Direktoratet for mineralforvaltning, DMF)
5. Glenn Storbråten (Miljødirektoratet)
6. Kari Kjøningsen (Miljødirektoratet)
7. Carl Henrik Bjørseth (Statens vegvesen)
8. Edda Bæk (Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet, DSA)
9. Trond Reidar Bukholm (Mattilsynet)
10. Ragni Wiksten Sjørdahl (Mattilsynet)
11. Christoffer Strømberg (Direktoratet for sikkerhet og beredskap, DSB)
12. Arnljot Einride Strømseng (Norges vassdrags og energidirektorat, NVE)
13. Hanna Fossen-Thaugland (Statsforvalteren)
14. Kristine Gisholt (Telemark fylkeskommune)
15. Hanne Birte Hulløen (Telemark fylkeskommune)
16. Maria Ekman (Telemark fylkeskommune)

Oversikt over planprosessene og innsigelsesgrunnlag i de ulike alternativene

- Nome kommune gikk gjennom skisse til oversikt over ressursbruk i de ulike alternativene.
- Planressursgruppa kom med innspill til tidsperspektiv og referansesaker, samt risikofaktorer i de ulike delene av prosessen.
- Politiske milepæler må komme tydelig fram av oversikten.

Med hilsen

Kirsti Arvesen Nesheim
kommuneplanlegger

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur